



Sygn. akt III CSK 156/06

## **WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 25 października 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Gerard Bieniek (przewodniczący)

SSN Iwona Koper (sprawozdawca)

SSN Zbigniew Kwaśniewski

w sprawie z powództwa Gminy Miasta K.  
przeciwko Syndykowi Masy Upadłości Spółdzielni Inwalidów  
[...]

o wydanie i zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 25 października 2006 r.,

skargi kasacyjnej strony powodowej

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 31 sierpnia 2005 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok w części uchylającej pkt II wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 16 listopada 2004 r. i umarzającej postępowanie w zakresie roszczenia o zasądzenie kwoty 860.472 zł. oraz w części orzekającej o kosztach postępowania, (pkt 2 i 3) i sprawę w tym zakresie przekazuje Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

## Uzasadnienie

Powodowa Gmina Miasta K. domagała się w pozwie wydania nieruchomości oraz zasądzenia od pozwanej Spółdzielni Inwalidów [...] kwoty 860.472 zł z tytułu wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z tej nieruchomości w latach 1988 do 1997 r.

Postanowieniem z dnia 13 kwietnia 1999 r. Sąd Okręgowy zawiesił postępowanie w sprawie wobec ogłoszenia w stosunku do pozwanej upadłości, w dniu 23 lutego 1999 r.

Po podjęciu postępowania postanowieniem z dnia 31 sierpnia 2004 r. powódka rozszerzyła żądanie zapłaty i domagała się z tytułu wynagrodzenia za korzystanie z nieruchomości za okres od sierpnia 1999 r. do lipca 2004 r. zasądzenia dalszej kwoty 568.124, 84 zł.

Wyrokiem z dnia 16 listopada 2004 r. Sąd Okręgowy w K. zasądził od Syndyka Masy Upadłości Spółdzielni Inwalidów [...] na rzecz Gminy Miasta K. kwotę 818.986, 22 zł. Oddalił w dalszej części powództwo o zapłatę oraz powództwo o wydanie nieruchomości.

W zakresie żądania zapłaty Sąd Okręgowy ustalił, że sporna nieruchomość została przejęta przez Spółdzielnię Inwalidów we wrześniu 1977 r. W związku z korzystaniem z niej Spółdzielnia wносиła w latach 1986 do 1988 opłatę za użytkowanie zwykłe. Mimo starań nie uzyskała użytkowania wieczystego nieruchomości, która decyzją z dnia 18 października 1993 r. została skomunalizowana. Jako posiadacz w złej wierze zobowiązana była do zapłaty powódce wynagrodzenia z tego tytułu. Przyjmując za podstawę wyliczenia okres korzystania z poszczególnych działek począwszy od komunalizacji, oraz stawki wynagrodzenia wynikające z uchwały zarządu powodowej Gminy Sąd Okręgowy ustalił wysokość wynagrodzenia na kwotę 776.524,64 zł wskazując, że jest ona niższa od kwoty zasadzonej i omyłkę rachunkową wyroku w tym zakresie „sprostował” przez opisanie jej w uzasadnieniu.

Apelację wniosły obie strony.

Na skutek apelacji strony powodowej Sąd Apelacyjny zaskarżonym obecnie wyrokiem zmienił wyrok Sądu Okręgowego i uwzględnił żądanie wydania nieruchomości.

Odnosząc się do apelacji pozwanego podzielił zarzut, że przyjęte stawki wynagrodzenia mają charakter dowolny. Wskazał, że rozstrzygając o żądaniu wynagrodzenia Sąd Okręgowy orzekł ponad żądanie, naruszając przepis art. 321 § 1 k.p.c. W konsekwencji tego uchylił wyrok Sądu Okręgowego w części uwzględniającej powództwo o zapłatę co do kwoty 568.124,84 zł i sprawę w tym zakresie przekazał Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zgodził się ze stanowiskiem pozwanego odnośnie do koniecznego rozróżnienia roszczenia obejmującego wierzytelności sprzed upadłości Spółdzielni, od powstałych po ogłoszeniu upadłości, albowiem z dniem jej ogłoszenia właściwym trybem dochodzenia wierzytelności upadłościowej tj. powstałej przeciw upadłemu przed tą datą staje się postępowanie upadłościowe. Wskazał, że sprawa wszczęta przeciwko upadłemu przed ogłoszeniem upadłości o wierzytelność, która ulega zgłoszeniu do masy upadłości podlega zawieszeniu, a postępowanie może być podjęte przeciwko syndykowi, jednak tylko w przypadku, gdy w postępowaniu upadłościowym sędzia komisarz nie uznał wierzytelności, albo gdy na skutek sprzeciwu sąd odmówił uznania (art. 62 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r.- Prawo upadłościowe - dalej jako „pr. upadł” - w zw. z art. 536 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe i naprawcze, Dz. U. 2003, Nr 60, poz. 635). Zaspokojenie wierzytelności następuje więc przez podział funduszków masy upadłości, po jej ustaleniu tj. umieszczeniu na liście wierzytelności. Warunkiem wciągnięcia wierzytelności na listę jest jej zgłoszenie przez wierzyciela (art. 150 i nast. pr. upadł.). Dopiero odmowa uznania zgłoszonej wierzytelności otwiera drogę postępowania sądowego przeciwko syndykowi, przy czym orzeczenie sądowe w przedmiocie spornej wierzytelności stanowi podstawę do sprostowania listy wierzytelności.

Na podstawie dokumentów dołączonych do apelacji pozwanego Sąd Apelacyjny ustalił, że wierzytelność obejmująca wynagrodzenie powódki za okres sprzed upadłości w kwocie 860.472 zł została zgłoszona w toku postępowania

upadłościowego, a sędzia komisarz odmówił jej uznania. Jako niedopuszczalne ocenił Sąd Apelacyjny wytoczenie powództwa o zasądzenie wierzytelności podlegających zgłoszeniu do masy, także w przypadku gdy odmówiono ich wciągnięcia na listę wierzytelności. Natomiast podjęcie zawieszzonego postępowania dotyczącego wierzytelności podlegającej zgłoszeniu uznał za dopuszczalne, jednak dopiero po wyczerpaniu trybu zaskarżenia listy wierzytelności. Wyrok uwzględniający takie powództwo stanowi podstawę sprostowania listy wierzytelności. Z tego względu - jak stwierdził - wyrok zapadły przeciwko syndykowi w przedmiocie wierzytelności upadłościowej musi opiewać na ustalenie, że wierzytelność istnieje. Powodowa Gmina powinna była więc dokonać odpowiedniej zmiany powództwa w części obejmującej wierzytelność za okres sprzed upadłości. Ponieważ lista wierzytelności stanowi tytuł egzekucyjny, to w razie wydania wyroku zasądzającego od syndyka doszłoby do wykreowania kolejnego tytułu egzekucyjnego, podlegającego wykonaniu poza listą wierzytelności.

Uznając z tych przyczyn powództwo przeciwko syndykowi o zapłatę kwoty 860.472 zł za niedopuszczalne uchylił wyrok Sądu Okręgowego w części obejmującej to roszczenie i postępowanie w tej części umorzył na podstawie art. 355 k.p.c.

W skardze kasacyjnej zaskarżającej wyrok Sądu Apelacyjnego w części umarzającej postępowanie powodowa Gmina zarzuciła niewłaściwe zastosowanie art. 62, art. 150 i nast. oraz art. 168 prawa upadłościowego oraz naruszenie art. 355 k.p.c. polegające na przyjęciu przez Sąd Apelacyjny, iż wierzyciel po ogłoszeniu upadłości może dochodzić swojej wierzytelności jedynie na drodze postępowania zgłoszeniowego regulowanego przepisami prawa upadłościowego, a jeżeli nie zostanie ono uwzględnione może jej dochodzić w postępowaniu zwykłym, ale w postaci żądania ustalenia istnienia wierzytelności.

Wnosiła o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przedstawionemu stanowisku zaskarżonego wyroku, które legło u podstaw uchylecia przez Sąd Apelacyjny wyroku Sądu Okręgowego i częściowego umorzenia postępowania, przeciwstawiła strona skarżąca pogląd o dopuszczalności wytoczenia przez wierzyciela po ogłoszeniu upadłości procesu o roszczenia dotyczące masy upadłości bez żadnych ograniczeń, a jedynie według własnego wyboru polegającego na tym, że nie chce uczestniczyć w czynnościach postępowania upadłościowego. Pogląd ten wyrażony w powołanym skardze kasacyjnej postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 23 czerwca 2004 r., V CK 679/03 (nie publikowane) należy podzielić, jednak zaznaczyć trzeba, że wyrok zapadły w procesie przeciwko syndykowi masy upadłości w takiej sytuacji nie daje wierzycielowi żadnych praw w postępowaniu upadłościowym, gdyż wierzytelność może być zaspokojona z masy w razie jej umieszczenia na liście wierzytelności. Mógłby być natomiast wykorzystany w egzekucji z majątku upadłego nie objętego masą upadłości.

Bez znaczenia w okolicznościach sprawy jest przy tym, czy odmowa uznania wierzytelności przez sędziego komisarza pozwala wytoczyć powództwo każdemu wierzycielowi, czy też - jak przyjął Sąd Apelacyjny - jedynie takiemu, który wytoczył powództwo przed ogłoszeniem upadłości. Chodzi tu bowiem o sytuację, unormowaną wprost w art. 62 pr. upadł., który w przypadku spraw wszczętych przed ogłoszeniem upadłości, dopuszcza możliwość prowadzenia procesu przeciwko syndykowi o wierzytelność podlegającą zgłoszeniu do masy.

Wyrok przeciwko syndykowi zasądający wierzytelność podlegającą zgłoszeniu sędziemu komisarzowi, uzyskany w procesie wytoczonym na skutek odmowy uznania tej wierzytelności nie stanowi tytułu egzekucyjnego, gdyż nie podlega wykonaniu w drodze egzekucji sądowej. Stanowi on jedynie podstawę sprostowania listy wierzytelności (art. 168 pr. upadł.). Sprostowanie to może dotyczyć tylko wierzytelności zgłoszonej (art. 150 pr. upadł.), co do której sędzia komisarz lub sąd upadłościowy na skutek sprzeciwu odmówił uznania. Wierzytelność powstała przed ogłoszeniem upadłości i zasądzona od syndyka może być wyegzekwowana tylko przez wykonanie planu podziału sumy uzyskanej

przez syndyka z likwidacji masy. Zasadzający ją wyrok może natomiast stać się tytułem egzekucyjnym w razie ukończenia lub umorzenia postępowania upadłościowego i nadaniu klauzuli wykonalności przeciwko byłemu upadłemu.

Tytuł egzekucyjny obejmujący wyciąg z listy wierzytelności zastępuje poprzednio wydany tytuł egzekucyjny, w szczególności wykonalny wyrok sądowy który z mocy prawa traci znaczenie jako tytuł egzekucyjny, zachowując je w tej części, której nie obejmuje postanowienie o uznaniu wierzytelności. Tak samo pod tym względem ocenić należy stan rzeczy powstały w wyniku sprostowania listy wierzytelności na podstawie wyroku uwzględniającego powództwo o zasądzenie wierzytelności przeciwko syndykowi, wydanego w trybie art. 62 pr. upadł. Odmienne stanowisko - prezentowane przez Sąd Apelacyjny - prowadziłoby do niesłusznego w świetle powyższego wniosku, że w przypadkach w których podstawę uznania wierzytelności stanowi prawomocny wyrok (art. 163 prawa upadł.) lub tytuł egzekucyjny (art. 164 pr. upadł.) istnieją dwa niezależne od siebie tytuły egzekucyjne.

Z tych przyczyn nietrafny jest pogląd Sądu Apelacyjnego, zgodnie którym niezbędnym warunkiem podjęcia postępowania na podstawie art. 62 pr. upadł. jest zmiana żądania powoda z żądania o zasądzenie na ustalenie istnienia wierzytelności.

Stanowisko takie wyraził Sąd Najwyższy już uprzednio w wyroku z dnia 6 czerwca 2005 r., III CK 186/04 (nie publ.) stwierdzając w jego tezie, że wydany po podjęciu postępowania na podstawie art. 62 wyrok zasadzający powództwo umożliwia umieszczenie objętej nim wierzytelności na liście wierzytelności i uczestniczenie wierzyciela w postępowaniu upadłościowym.

Kierując się powyższym orzeczono jak sentencji wyroku (art. 398<sup>15</sup> § 1 k.p.c.).

Jc

/tp/